

ÖN ASYA'YA YÖNELİK MİSYONER FAALİYETLERİ

Dr. Orhan Seyfi YÜCETÜRK

Günümüzün huzursuz dünyasında toplumlar; din, gelenek, görenek, siyasî ve ahlâkî yönden, kısa ifadesiyle maddî ve manevî yönden büyük kayıplar vermektedir. Bu kayıp verişin sebepleri tek değildir.

Bazılarına göre siyasî iktidarsızlık, ekonomik ihtiyaçlar ve millî duyguların azalması bu kayıpların ana sebeplerindendir. Halbuki her hadisenin altında bilinen ve görülen sebeplerden daha çok tesirleri olan, görünmeyen gizli sebepler de vardır.

Nitekim, bizim de büyük bir imparatorluktan şu andaki sınırlarımız içine sığınmış olmamızda; düzenli, ahenkli bir cemiyetten, hepimizin şikâyet ettiği bugünkü şartlara gelmemizde, bilinen sebepler kadar bilinmeyenlerini de dikkate almak icap eder.

Hepimizce malûmdur ki, Ön Asya ülkeleri ve onun bir parçası olan yurdumuz, dün olduğu gibi, bugün de her zamandan fazla yıkıcı cereyanların tesiri altındadır. Amma unutulmamalıdır ki, Ön Asya ülkeleri ve yurdumuzda siyasi ve ideolojik cereyanlar yanında, bir de dinî olanları vardır.

İşte bunlardan biri de, büyük çoğunluğu müslüman olan Ön Asya ülkeleri halkının dinî (islâmî) müsamahasından ve ilmî mukayeselerin yetersizliği ile gafletlerinden istifade ederek; eksik din eğitim ve kültürü almış yöre halkını; çeşitli yollarla kendi dinlerine çevirme ve müslüman

ülkeler topraklarına sahip olabilmek için , türlü oyunlar ile faaliyet gösteren hristiyan misyonerlerinin gayretleridir.

Ortaçağda Avrupa ülkeleri kilisenin ve hristiyan din adamlarının tahakkümü altındaydı. Bu dönem için tarihçiler, kilisenin altın çağı diyorlardı. Çünkü Papa ve adamlarının manevî otoriteleri onlara maddî güç de kazandırmıştı. Bu güce dayanarak kırıllar bile afaroz edilebiliyordu.

Bu güç Hristiyan-Batı'da, onlar için kutsal sayılan Kudüs ve çevresine egemen olan İslâm varlığını ortadan kaldırma düşüncesini uyandırdı. Nitekim bu düşünce, XI. yüzyılda başlatılan ve hâlâ şekil ve mahiyet değiştirerek devam edegelen Haçlı Seferlerinin doğmasına sebep olmuştur. ¹ Bu seferlerle başlatılan İslâmı silâhla yıkma gayretleri hristiyan dünyanın arzuladığı neticeyi vermemişti.

Buna rağmen haçlı seferlerine katılan hristiyanların Türkler ve müslümanlarla karşılaşmaları, İslâm Medeniyetini tanımalarını sağladı. Doğuda gördükleriyle uyanan hristiyan halka karşı Kilise engizisyon ile cevap veriyordu. Halkın uyanışı, Batı'da siyasi otoriteyi elinde tutan derebeyleri, kırıllıklar ve imparatorluklarla kilise ilişkilerine bir takım yeni boyutlar kazandırdı. Siyasî otoriteler değişse bile, Kilisenin otorite ile olan ilişkisi ve tesiri, servet ve menfaat birliği sebebiyle değişmiyordu.

Yeni çağda keşifler ve icatlarla halkın uyanışı devam edince, sanayi devriminde de Kilise kendisine yeni bir dost ve ortak bulmuştu. Bu kapitaldı. Kapitalle işbirliği hem Kilisenin hem de sanayinin menfaatine idi. Sanayinin ham madde ve ürettiğini satmak için açık pazar ihtiyacından Emparyalizm doğuyordu. İşte bu dönemde Kilise; devlet, siyaset ve sanayicilerle (kapitalle) işbirliğine yöneldi. Bu işbirliğinin öncülüğü kültür emperyalizmi vasıtasıyla kiliseye düşüyordu. Kilise bu görevini misyonerler aracılığı ile, aslında dünyanın hiçbir yerinde, esas gayesini göstermeden kurduğu müesseselerle yürütmektedir.

Lâtince "Missio-Mittere" (göndermek) kelimesinden türeyen misyon ve misyoner kelimelerinin, fransızca ve İngilizcede karşılığı "Mission" ve Missionnaire-Missionary" dir.

Misyon kelimesi sözlükte, bir kimseye veya bir heyete, bir işi yapması için verilen özel görev ve yetki anlamına gelir. Bu görev dinî, diplomatik, ilmî v.s. olabilir. ² Misyoner yukarıda açıklanan misyonlarda görev alan kimselere denir. Diğer bir tarife göre de misyoner, bir düşünceye bir ülkeye kendini adayan ve bunu yapmağa çalışan kimsedir.

Misyonerlik ise, misyonerlerin yaptığı iş, misyoner olma hali diye tanımlanır. Bunun iki anlamı vardır. Biri genel anlamda, başka dinden olanları kendi dinine kazandırmak için kurulan teşkilat; diğeri özel anlamda, hıristiyan kiliselerinin hıristiyan olmayan ülkelerde hıristiyanlığı yayma gayesini güden kurumdur.

Bugün dünyanın birçok ülkesinde çeşitli faaliyetlerde bulunan misyoner teşkilatlarının, yani misyonerliğin kuruluşu çok öncelere gitmektedir.

Hıristiyanlıkta misyonerlik, İncil'de Hz. İsa'nın havarilerine: "Şimdi siz gidip bütün milletleri şakirt edin. Onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adıyla vaftiz eyleyin. Size emrettiğim her şeyi tutmalarını onlara öğretin." ³ şeklindeki emrine dayandırılmaktadır.

Bu emri alan havariler, dünyanın dört bir yanına dağılarak Hz. İsa'nın öğrettiklerini yaymağa başlamışlardır. Böylece havarilerle başlayan misyonerlik, bir çok dönemlerden geçerek günümüze kadar gelmiştir. Bu dönemleri şöyle sıralayabiliriz: Havariler dönemi (33-100 yılları arası), Kilise kurucuları dönemi (100-800), Orta çağ dönemi (800-1500), Reformasyon dönemi (1500-1650), Modern misyonlar dönemi, bu dönem 1793'te misyoner William Carey'le başlar.

Dünya tarihinde coğrafi gelişme ile ticarî ve dinî yayılmanın ortak bir geçmişi vardır. Bir yandan kâşifler misyonerlerin öncüleri olurken, diğeri yandan misyonerler de bizzat keşiflerde bulunuyorlardı.

Kapitalizmin emperyalizme dönüştüğü XIX. ve XX. yüzyılın başları ise, misyonerlik yapacak elemanların yetiştirilmesi için çeşitli ülkelerde kurulan cemiyetler ve propaganda bakanlığı gibi resmî kurumlar yanında, açılan bir çok misyoner okullarıyla da dikkat çekici olmuştur.

Bu okullara alınacak öğrenciler zeki, çalışkan ve kabiliyetli çocuklar arasından seçilirdi. Başarılı olabilmeleri için, özel bir eğitime tabi tutulan misyonerlere, gönderilecekleri ülkenin dini özellikleri ve dili mutlaka öğretilir. Kendi inançlarının şuur ve vazife aşkı yanında bir takım yan meslekî eğitimler de (doktorluk, hemşirelik ve hastane hizmetleri gibi) verilirdi. Misyonerliğin tam olarak gelişebilmesi için misyonerler her kademedeki eğitim müesseselerinin kendi ellerinde bulunmasını arzu ederlerdi.

Ön Asya'daki islâm ülkelerinde misyonerlik faaliyetlerinin tarihçesi, büyük bir dereceye kadar misyonerlik eğitiminin bu ülkelerdeki tarihçesidir. Nitekim M.S. 1294 yılında Raman Lull, islâm ülkelerinde yapılacak misyonerlik faaliyetini belirleyen bir projeyi ihtiva eden iki kitabını Papa V. Silistin'e sundu. Bunlardan biri, kilisenin ilim ve okulları misyonerlik için bir vesile yapması; diğeri ise, barışçı çalışmalarla islâm ülkelerinde başarı elde edilemediği takdirde zor kullanarak müslümanların hıristiyanlaştırılması idi. 5

Bu bölgede ilk misyoner okulları 1834 yılında açılmaya başlandı. Bu okullarda eğitimin ağırlığı Kitab-ı Mukaddes (Tevrat ve İncil) üzerine kurulmuştu. Önceleri bunun dışına pek çıkmak istemediler. Ders kitabı olarak yalnız Tevrat ve İncil okutuldu. Fakat bu kitabın tek yeterli olamayacağını anladıklarında, yalnız Kitab-ı Mukaddesle ilgili kısımları içine alan coğrafya ve tarihi de okutmaya razı oldular. Daha sonra konuları bunlara benzer derslere de ilâve ettiler. Bu arada 1935 yılında yapılan Kudüs Kongresinde bütün derslerin hıristiyanlık esaslarının tevili uğrunda istismar edilmesine karar verildi. 6

Misyonerliğin tam olarak gelişebilmesi için, misyonerler propagandanın ilk ve orta öğretim döneminde sona ermeyeceğini, yüksek öğretim süresinde de devam etmesi gerektiğini gördüler. Çünkü yüksek öğretim milletlerin liderlerini yetiştirir. Misyonerler ülkelerinde lider olması beklenen bazı kimseleri kendilerine çekebildikleri takdirde, propaganda etkisini bütün millet üzerine teşmil etmiş olurlar. Bu sebeple Amerikan misyoner gurupları siyasetlerini, İstanbul, İzmir, Beyrut, Kahire ve diğer

Ön Asya ülkelerinin merkezlerinde tam teşkilâtli yeni yeni kolejler kurmağa yöneltmişlerdir. 7

Zaman geçince amerikalılar misyonerlik kuruluşlarının (bunlar ister ilmî enstitüler isterse diğer kuruluşlar olsun) "Amerikan menfaati" için olduğunu ve dolayısıyla bunların korunması gerektiğini anladılar. Misyonerlerce kurulan bu her dereceli okulun yanına bir de kilise yapılması onların gayeleri icabı idi. 8

Ön Asya'da kurulan bu okullarda, ilk zamanlar misyonerlik çalışmaları Osmanlı Hükümetinin otorite ve kontrolundan korktukları için gizli yapılıyordu. Bu okullar kökleşince önce gizlenen dinî faaliyetler sonraları açıktan açığa yapılmağa başlandı. Bütün öğrencilere kilisede her gün duada bulunmaları mecbur edildi. Bilhassa yatılı öğrenciler pazar günü duada hazır bulunmaya zorlandı. Üniversitedeki müslüman öğrencilerin de, kiliseye devam mecburiyeti konunca, bu baskı 1909 yılında müslüman öğrenciler tarafından protesto edildi. Bunun üzerine hemen toplanan üniversite senatosu uzun bir bildiri neşretti. Bildiride: " Bu bir hıristiyanlık kuruluşudur. Hıristiyan milletlerin paralarıyla kuruldu... Üniversite lâik öğrenim yapmak ve güzel ahlakı yaymak için kurulmamıştır. Fakat onun birinci gayesi Kitab-ı Mukkaddesteki en büyük gerçekleri öğretmesi, hıristiyanlığın nuru ve tesiri için bir merkez olması, bütün insanlara bunu arzetmesi ve tavsiye etmesidir." 9 denilerek, bu okulların kuruluş gayesi itiraf ediliyordu.

Misyonerler, dinî mezheplerin çok olduğu ülkelerde resmî okulların, vatandaşların birbirlerini hoş görmeleri ve birbirlerinden nefret etmemeleri için, dinî öğretime çok önem vermediklerini, bilakis gevşek tuttuklarını görerek bundan faydalanmayı düşündüler. Bu gibi ülke okullarında öğrencilerin inançlarına nüfuz etmek istediler. Suriye ve Lübnan'ın hıristiyanlaşması için çalışan amerikan misyonerleri bu durumdan çok faydalanmışlardır.

Misyonerlik faaliyetlerini bilhassa küçük yaştaki müslüman çocukları üzerinde de yoğunlaştırarak, onların olgunluk çağına varmadan ve karakterleri islâmi şekil almadan önce hıristiyanlığa kazandırmak

istemişlerdir. 10 Böylece küçük yaşta el atılan müslüman çocuklarının fakir olanlarına parasız eğitimle beraber, karşılıksız kitap, yemek ve elbise de veriliyordu. Kabiliyetli olan bu gibi çocukları hıristiyan rengiyle boyayabilmek için, Avrupa ve Amerika'ya gönderip bilfiil hıristiyanı, yahut da hıristiyanlığa mütemayil olmalarını arzu ediyorlardı. 11 Ayrıca yurt dışında tahsil eden müslüman erkeklerin avrupa ve amerikalı hıristiyan kızlarla da evlenmelerini temin edici imkânlar hazırlıyorlardı.

Toplum yapısında kız öğretiminin çok önemli bir özelliği vardır. Misyonerler Ön Asya ülkelerine geldikleri zaman eğitim ve öğretim erkekler arasında az yaygındı. Kadınlar arasında hiç yok denilecek gibiydi. Kadının ailede erkekten daha tesirli olduğunu çok iyi bilen misyonerler, ilgilerini bu yöne çevirdiler. Bunun neticesi olarak kız okulları açmakta gecikmediler. İlk kız okulu 1830 da Beyrut'ta açıldı. Daha sonra Mısır, Sudan, Lübnan ve Suriye'nin her tarafında bir çok yatılı kız okulları açtılar. Çünkü bu yatılı kız okullarında öğrencilerle daha kuvvetli şahsi münasebetler kuruluyor ve öğrenci hıristiyan olmayan ev hayatının nüfuzundan kurtuluyordu. Yatılı kız okullarına tanınmış ailelerin çocuklarının toplanması da misyonerleri ayrıca sevindiriyordu.

Misyonerler eğitim aracılığı ile, doğudaki yeni nesli ve özellikle islâmî inançları sarsmak istiyorlardı. Bu konuda gayeleri, sadece doğuluların, bilhassa müslümanların içinde bir aşağılık kompleksi ile ruhi bir bunalım doğurtmak ve onları bu yoldan maddeci (materyalist) batı medeniyetine boyun eğdirmektir.

Misyonerler faaliyet sahası olarak eğitim müesseseleri yanında sağlık ve sosyal yardım kurumlarına da el attılar. Nitekim Hipokrat Yeminini, ilk defa amerikalılar 1859 yılında Sivas'ta kurdukları bir sağlık ocağıyla bozdular. 12 Bu günden sonra amerikalılar ve batılılar, doktorluğa bir hıristiyanlık projesi olarak itibar ettiler. Ve doktorluğa o günden beri, hıristiyanlaştırmağa yardımcı bir faktör olarak baktılar. 13 Çünkü misyoner doktor tedavi ettiği hasta vasıtasıyla bütün müslüman gurupları arasına girip propaganda imkânına sahiptir.

İnsanın en fazla bakım, himaye ve ilgi beklediği bir zamanda ona her

türlü yardımını esirgemeyen doktorun, yapacağı telkin çok önemlidir. Hayati bir tehlike geçiren kimse, o anda kendisine yapılan telkinlerin dinî olup olmadığını düşünemez. Böylece doktor ve hemşire gibi sağlık personeli, mesleklerini misyonerlik için bir perde yaparak hastaya yaklaşılmaya çalışırlar. Misyonerler gayeleri uğruna bütün yolları kullanıp, sosyal münasebetleri de istismar ettiler. Büyük tabii afetlere maruz kalan insanların yardımına koşan kızılhaç, bu gibi felâkete uğramış ülkelerle, genellikle misyoner olarak yetişmiş elemanlarını gönderir. Bunlar doktor, hemşire, yardım elemanı v.s. kisvesindeki kimselerdir. Bu da gösteriyor ki, misyonerliğin en çarpıcı ve şaşırtıcı yönü, önemli ve ulvî bir amaç gibi ortaya çıkmasına rağmen, aslında başka şeylere vasıta olmasıdır.

1906 yılına gelinceye kadar şahıslara tek tek propaganda yapılarak hıristiyanlığa kazandırılmaya çalışılıyordu. 1906 da yapılan misyonerler kongresinde bunun zorluğu açıklandı ve bundan sonra propogandanın topluma teşmil edilmesine ve kitlelerin kazanılmasına karar verildi. 14 1911 yılından önce Beyrut'ta yapılan kongrede de müslümanlar arasında doğrudan doğruya hıristiyanlaştırma hareketinin başlaması özellikle, Suriye ve Filistin'de yavaş yavaş ve çeşitli metotlarla yürütülmesi kararlaştırıldı. 1908'de Osmanlı İmparatorluğunda anayasanın ilânı, misyonerlerin doğrudan doğruya hıristiyanlaştırma faaliyetine büyük imkânlar ve kolaylıklar sağlamıştı.

Misyonerler kendi çalışma sahalarını genişletmek için, kuvvete dayanarak kurulan Ön Asya arap devletleri üzerindeki manda idaresini menfaatlerine kullandılar. Sonra da mandacı devletlerin himayesine sığınarak, yaptıkları çalışmalarla aynı vatanın çocukları arasında milli ve dinî problemler meydana getirerek, şuurları alt üst ettiler ve kalplerde kin ve nefret artırdılar. Bu kin ve nefret yalnız dinî yönden patlak vermedi. Bilâkis siyasi, içtimai ve iktisadî yönden daimi bir infilâk doğurdu.

Misyonerler çok iyi biliyorlardı ki, müslümanlar bir islâm imparatorluğu içinde birleştikleri takdirde, onlara göre, dünya sulhu için büyük bir tehlike olacaktıdır. Fakat İslâm dünyası dağılık kaldığı müddetçe dünya politikası yönünden tesirsiz ve dengesiz bir durum arzedecektir. 15 Nitekim papaz G.Simon "İslâm Birliği Afrika milletlerinin

besledikleri gayeleri bir noktada toplar ve bu milletlerin Avrupa hegemonyasından kurtulmalarına yardımcı olur." 16 diyerek bu önemli hususu açık bir şekilde dile getirmiştir.

Müslüman ülkeler arasındaki birlik, emperyalist hıristiyan batılıların işlerini bozan büyük bir kuvvettir. Bunun için misyonerler islâm devletleri arasında birleşme hareketlerini engellemede büyük bir rol oynamışlar, birlik hareketini ve bunu meydana getirecek kuvveti yok etmek için durmadan çalışmaktadırlar.

Bu konuda misyonerler, siyonizmi de istismar ettiler. Uzun yıllardan beri misyonerler yahudiler arasında hıristiyanlığı yayıp onları istismar etmeyi ve onlarla müslümanlara karşı koymayı düşündüler. Bunun için de 1809 yılında İngiltere, yahudilerin arasında hıristiyanlığın yayılması için Londra Cemiyetini kurdu. İngiltere dünyanın her tarafına dağılmış olan yahudileri, artık filistine sevketmeye başlamanın gerektiği görüşündeydi. Bu sebepten onların arasında doğrudan doğruya misyonerlik faaliyetine başladılar.

Misyonerlerce, yahudilerin filistinde toplanmaları, müslümanlarla temas etme görevlerini kolaylaştıracağına inanıyorlardı. Bundan dolayı onlar Filistin kapılarını yahudilerin göçlerine karşı ardına kadar açmak istediler. Filistinde çeşitli milletlere mensup 27 misyoner cemiyetinin bu uğurda çalışmalar yaptığını görmekte bir gariplik yoktur. 17 Bu hareketler dış görünüşte dini olmasına rağmen, hakikatte siyasi idi.

Hıristiyan batılı devletler islâm ülkelerinde nüfuzlarını yaymak için, Osmanlı İmparatorluğunda bulunan azınlık guruplarını, bilhassa ermeni ve yahudi ekalliyetlerini istismar ettiler.

Avrupalılar bugünkü şekilde olduğu gibi bir yahudi devleti kurmak istemiyorlardı. Onların birinci gayesi, yahudileri araplar için bir korkuluk haline getirmektir. İkinci gayeleri de, Avrupa'da yahudilerden kurtulmak, sonra Akdeniz'in doğu sahilinde kutsal kabul edilen topraklara bir düşmanı sokup, müslümanların ve şarkın birliğini bozmaktır.

Bugün herkesçe malûmdur ki, yahudiler ile müslümanlar arasında

bitmeyen birçok siyasî, içtimâî, askeri ve iktisâdî huzursuzluklar doğmaktadır. Bu durum hıristiyan batı dünyasına her zaman için bu iki hasmın arasına sokulup müdahale etme ve dolayısıyla topyekün bunlara hakim olma imkânını hazırlamış oluyordu.

Kendi ülkelerinde misyoner faaliyetlerine izin vermeyen ve onları engelleyen hıristiyan batılılar, lâiklik prensiplerini de çiğneyerek menfaatleri uğruna misyonerleri destekliyordı. 18 Bu ülkeler arasında İngiltere, Fransa, Amerika, İtalya ve Rusya'yı sayabiliriz. Yakın bir zamana kadar bütün devletler siyasî gayelerine erişme yolunda, misyonerlerin çalışmalarını yeterli buluyorlardı. Son dönemlerde bu devletler aynı maksatla kendi aralarında köklü yardımlaşmalar yaptılar. Ancak dinî şekil bu siyasî nüfuzun yayılmasına bir vasıta olarak devam etti.

Milyonlarca dolarla misyonerlik faaliyetlerini destekleyen bu devletler, hıristiyanlığa girenlerin düşünceleri ve davranışları emperyalist arzu ve menfaatlerine uygun düşmüyorsa, bunlarla hiç ilgilenmezler. Meselâ Amerika, hıristiyanlığın yayılması yolunda çalışmalar yapmak için dünyaya misyoner gurupları göndermesine rağmen, 1963 yılında Vietnam'da, bu ülkedeki hıristiyan hükümetine zıt olarak budistlerin yanında yer almıştı.

Misyonerler her imkân ve fırsattan faydalanarak gayelerine ulaşmak isterler. Onlar bu yolda karşılaşabilecekleri her türlü zorluk ve tehlikeye göğüs geren, imkânsızlık ve mahrumiyetler içinde görev yapmak üzere yetiştirilen kişilerdir. Onlar her türlü kıyafetlere bürünürler. Kapitalist rejimin altında yaşayanların kalplerini şayet kazanacaksa, kapitalizmin bile yerilmesini gerekli bulur. Hattâ komünizm hıristiyanlığa düşman olmasına rağmen, bu yönden komünistlerle dost olmada, onlar için bir engel de yoktur. Onlardaki özellikleri Charles R. Watson şöyle tarif ediyor: "Misyonerlerin güvercinler gibi masum olmaları gerekir. Fakat bu da onların yılanlar gibi kurnaz olmalarına mani değildir. " 19

Misyonerler faaliyetlerini sürdürecekleri ülkelerde, teşkilâtlar kurar, okullar açar, basın-yayın organlarından ve turizm faaliyetlerinden

faydalanır, çeşitli yardım kuruluşları tesis eder veya kurulmuş olanlarına girerler. Ön Asya'da görevli misyonerler gazete ve kitaplarını yaymak için Kahire ve Beyrut'u merkez yaptılar. Oralarda matbaalar kurdular. Buralarda basılan kitap ve gazetelerde kendi inançlarını ve propogandalarını yaymakla kalmıyorlar, İslâmiyeti kötileyici ve Hz. Muhammed'i küçük düşürücü iftiralarda da bulunuyorlardı. Bunlar arasında islâmın kılıç zoruyla yayıldığı iddiası ön plânda geliyordu. Bu konuda Lootfy Levonian "İslâm tarihi kan akıtmaktan, savaşmaktan ve katliamdan meydana gelmiş korkunç bir tarih silsilesidir." 20 demekten çekinmiyordu.

Hemen bütün misyonerler Hz.Muhammed'in şahsiyetine iftira etmişlerdir.Onlar Hz. Peygamberi putperest, Mekke'nin yalancısı, ve hıristiyanlığı iyice anlayamamış bir kişi gibi kötileyici vasıflarla tanıtmışlardır.

Yukarıda zikredilen Kahire ve Beyrut'taki matbaalarda basılan bütün kitaplar (ders kitapları da dahil) bu gibi iftira ve kötileyici ifadelerle doludur.

Misyonerler kendi inançlarını yaymak için,gittikleri ülkenin önce yerli kültür ve inancını ortadan kaldırıcı ve eritici,sonra da ona yeniden şekil verici bir yol takip ederler. Bu yolla toplumu oluşturan maddi ve manevi değerleri soysuzlaştırırlar. Nitekim müslüman halka tesir edebilmek için topluluk içinde konuşurken Kur'an-ı Kerim, cennet, şefaet ve hazret gibi islâmi tabirleri kullanırlar.

Denedikleri birçok yolun netice vermediğini gören misyonerler rüşvete baş vurdular. Bu kötü yolla önce birbirlerinden adam çalmak istediler. İlk defa cizvitler, Ürdün'deki bir şahsa ortodoksluktan vazgeçip, Roma Kilisesine bağlanması için rüşvet verdiler. Protestanlar bununla da yetinmeyerek, dinlerini değiştirmeye razı olanları kendilerine getirmeleri için simsarlar tuttular. Simsarlara getirdikleri her şahıs başına on altın veriyorlardı. 21

Misyonerler müslümanları doğrudan doğruya, hıristiyanlığa yaklaştıramıyacaklarını anlayınca, dolaylı yollara baş vurdular. Bu yeni

duruma uyabilmek için hareket plânlarında değişiklik yaptılar. Misyonerlerce gaye vasıtayı meşru kılar. Ön Asya İslâm ülkelerine ilim adamı diye gönderilen misyonerler, oralarda casusluk yapmayı meslek haline getirdiler. Bütün yolları misyonerlik uğruna istismar ederek gittikleri yerlerde fitne çıkarıp kargaşaya sebep olmuşlar ve meşru idareye karşı halkı isyana teşvik etmişlerdir.

Toplumlarda, kültürü gelecek nesillere taşıyan bağ dildir. Bu sebeple genç nesilleri hıristiyanlaştırmak ve emperyalist emellerine alet edebilmek için kendi dillerinde öğretim yapan okullar da açtılar. Ön Asya ülkelerini sömürmek isteyenlerin çoğuna göre; ortada arapların konuştuğu tek bir dil olunca, müslümanların ve arapların da kendi görüşlerini bu dille ifade ettikleri müddetçe ve ortada bugünkü müslümanları geçmişlerin mirasına bağlayan "Bir arap yazısı" bulunduğu sürece, müslümanların ve arapların bağlarını parçalamaya imkân yoktur. Eğer misyonerler ve emperyalistler arapları halk diliyle ve lâtin harfleriyle yazmaya kadar götürürlerse; her ülkenin kendine has bir dili veya birkaç dili olurdu. Böylece arapların eski edebiyatlarıyla, dini eserleriyle, dilleriyle, tarihleriyle ve fikirleriyle olan irtibatları da kesilirdi.

O zaman araplar dil ve düşünce bakımından birbirlerini tanımayan guruplar haline gelirler. Sonra da zamanla bu guruplar birbirlerinden nefret ederler. Böylece de hıristiyan batı ülkelerinin az bir çaba ile müslümanlara boyun eğdirmeleri kolaylaşmış olurdu.

Misyonerlerin Ön Asya'ya yönelik bu faaliyetlerini çok iyi bilen Osmanlı İmparatorluğu, akıllıca ve uyanık bir tavırla, onları çok ciddi ve sıkı bir kontrol altına aldı. Buna rağmen Osmanlı devleti misyonerliğe karşı aienî bir siyaset güdemiyordu. Çünkü bu misyonerler dış görünüşte ya İngiliz, ya Amerika, ya Danimarka veya Fransa uyruklu olarak geliyo lar, ülkelere yerleşince, buldukları imkân nisbetinde gizlice misyonerlik yapıyorlardı.

Osmanlı Devletinin uyanıklık ve kontroluna maruz kaldıkları zaman da hemen konsolosluklarına sığınıyorlar, konsoloslar da dış görünüşte yabancı uyruklu gibi görünen bu kişileri müdafaa ediyorlardı. Zamanla

Osmanlı Devleti zayıflayınca, yabancı devletler de misyonerleri desteklemeyi daha arttırdılar.

İslâm Dünyasını bütün yönleriyle inceleyen misyonerler, onun her yöndeki mukavemetini ortadan kaldırmak için çeşitli plânlar hazırladılar. Gayelerine ulaşabilmek uğrunda bütün yolları ilmi, tıbbi, siyaseti, sosyal hayatı, kültürü, edebiyatı ve dili istismar ettiler.

Misyonerlik faaliyetlerinde amaç, ekonomik, siyasî ve kültürel ağırlıklı özellikler ortaya koyar. Burada denilebilir ki, misyonerler bağlı buldukları kilise, devlet, siyaset ve sanayicilerle daimi işbirliği halindedir.

İşte misyonerlik faaliyetinin altında yatan, bu siyasi ve gizli gayeyi geç de olsa çok iyi anlayan ihtiyar bir Afrikalı, yıllar önce ülkesine gelen misyonere şöyle diyor: "Siz memleketimize geldiğiniz zaman bizim topraklarımız, sizin de elinizde mukaddes kitabınız vardı. Şimdi ise bizim mukaddes kitabımız sizin ise topraklarınız var." 22 Bu acı itiraftan anlıyoruz ki, misyonerlerin gayesi sadece dinî değildir. Bu kisve altında, eskisi gibi silâh ve ordu gücüyle sömürüp sahip olamadıkları ülkeleri, kültür emperyalizmi diyebileceğimiz yeni bir metotla, kültür, iktisat, ticaret ve sanat sahalalarında sömürerek kendi çıkarları uğrunda kullanmaktır.

Misyonerlik faaliyetleri dini anlamdaki varlığını, günümüzde de korumakla beraber, 1960'lı yıllardan bu yana, lâik ve çağdaş düşünce gayesine uygun olarak, toplumlar arası ahenk, barış, ırk, renk ve sınıf farklılıklarının giderilmesi, endüstriyel ilişkilerin insanileştirilmesi, kırsal alanların geliştirilmesi, dünyanın tabii güzelliklerin korunması ve nüklüer silahlardan arındırılması gibi güncel konular da faaliyet alanları içine alınmıştır.

Misyonerler propagandaları ile zâlimi mazlum, mazlumu zalim yaparlar. Bunun canlı örneklerini Osmanlı döneminde, ermenilerce işlenen cinayetler ve toplu katliamların, müslüman türklere yükletilmek istenmesinde görebiliriz. Tarihî gerçekleri inkâr ve tahrif etmekten çekinmeyen ermenilerin bu propagandalarına, günümüzde Batı Dünyası ve A.B.D. de alet edilmektedir. Nitekim son günlerde A.B.D. kongresinde

ele alınan "sözde soykırım iddialarına ilişkin ermeni tasarısı" bunun en güzel örneğidir.

Bugünkü ermeni meselesinin geçmişinde, amerikalı ve avrupalı misyonerlerin büyük payı vardır. Nitekim, Yılmaz Polat "Amerikada Türk Korkusu" isimli makalesinde bu konuyu şöyle açıklıyor:

"Dış İşleri bakanlığı kayıtları, Anadolu ve Önasya 'da açılmış misyonerlik okullarının, ermenilerin bilinçlenmesi, batı ideallerini benimsemesi ve Osmanlı İmparatorluğu içinde ayrılıkçı bir unsur haline gelmelerinde büyük rolü olduğunu vurgulamaktadır.

Amerika'nın Türkiye'ye karşı görünüşte dost, perde arkasında da farklı bir tutum takip etmesinin sebebi, Amerikan savunma bakanlığının hazırladığı ve dış politikalara yön veren gizli plânlarda açığa vuruluyor. Amerika, ermeni tasarısını Birleşik Türk Gücüne karşı koz olarak kullanmak istiyor. Çünkü Doğu Avrupa ve Sovyetlerdeki son gelişmelerden sonra, Nato önemini kaybediyor. Sovyetlerde merkezi yönetimin çökmesi sonrasında, birden fazla federe veya konfedere Müslüman Türk Devleti kurulacak. Yüz-yüzyirmi milyon gibi büyük bir nüfusla Türkler, bölgede önemli bir güç oluşturacaklar. Bunların Türkiye ile ortak hareket etmesi, Hıristiyan Batı Dünyası ile A.B.D. dış politikasında sarsıntılara yol açar ve inisiyatif ellerinden çıkabilir.

Eğer Ermenistan, Türkiye ile yeni ortaya çıkacak bağımsız Türk devletleri arasında bir tampon devlet olarak kalırsa, birleşik Türk gücü önlenir. Ermenistan, Türklerin coğrafi temasına set çeken bir tampon bölge olur.

Ayrıca güney doğuda oluşturulacak bağımsız bir Kürt Devleti ile de, Türklerin gücü oldukça kırılır; düşüncesi Amerika ve Başkanının ermeni tasarısına destek olmalarındaki gerçek gayeyi ortaya koymaktadır." 23

Bugün birçok dünya ülkesi yanında, gerek ön asya islâm ülkeleri, gerekse güzel yurdumuz, yoğun bir şekilde misyoner faaliyetlerine maruz kalmaktadır.

Her zamandan daha çok birlik ve bütünlüğe muhtaç olduğumuz bir

dönemde; ülke, millet ve inanç bütünlüğümüzü hedef alan misyonerlik faaliyetlerine karşı; uyanık, şuurlu ve bilgili olmak her türk aydınının ilk görevidir. Dinî ve millî değerlerine samimiyetle bağlı toplumumuz, öncelikle bu gibi bölücü ve yıkıcı cereyanlara karşı her türlü basın ve yayın araçlarıyla uyarılmalıdır.

DİPNOTLAR:

- 1- C.Brockelmann, *Histoire des Peuples et des Etats Islamiques*, Paris: 1949, 190; M.Halidi-Ömer Ferruh, *İslam Ülkelerinde Misyonerlik ve Emperyalizm*, Çev. Osman Şekerci, İstanbul: 1968, s. 143.
- 2- Paul Robert, *Le Petit Rober I Dictionnaire*, Paris: 1983, s. 1208; Karl Rahner-Herbert Vorgrimler, *Dictionary of Theology*, New York: 1985, s. 311; *The Westminster Dictionary of Christian Theology*, Ed. Alan Richardson-John Bowden, U.S.A.: 1983, s. 372.
- 3- Matta, 28/ 19-20.
- 4- Uygur Kocabaşoğlu, *Kendi Belgeleriyle Anadolu'daki Amerika 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğundaki Amerikan Misyoner Okulları*, İstanbul: 1989, s. 15.
- 5- James Thayer Addison, *The Christian Approach to the Moslem*, New-York, 1942, s. 45.
- 6- Stephan B.L.Penrose, *That They May Have Life*, New-York: 1941, 135; M.Halidi-Ö.Ferruh, *a.g.e.*, s. 129.
- 7- Uygur Kocabaşoğlu, *a.g.e.*, s. 60; M.Halidi-Ö.Ferruh, *a.g.e.*, s. 115.
- 8- Henry Harris Jessup, *Fifty-Three Years in Syria*, New-York: 1910, s. 591.
- 9- Stephan B.L. Penrose, *a.g.e.*, s. 139.
- 10- M.Halidi-Ö.Ferruh, *a.g.e.*, s. 81.
- 11- İhsan Süreyya Sırma, *Sömürü Ajanı İngiliz Misyonerleri*, İstanbul: 1984, s. 103.
- 12- James Thayer Addison, *a.g.e.*, s. 92.

- 13- Ernest Hocking, *Re-Thinking Missions*, New-York: 1932, s. 991.
- 14- James Thayer Addison, *a.g.e.*, s. 148.
- 15- Jullies Richter, *A History of the Protestant Missions in the Near East*, New-York: 1910, s. 14; J.T.Addison, *a.g.e.*, s. 3.
- 16- Lavrence E. Browne, *The Prospect of Islâm*, London: 1944, s. 37; E.M.Whery-S.M.Zwemer-C.G.Mylrea, *Islâm and Mission*, New - York: 1911, s. 44-48.
- 17- Julius Richter, *a.g.e.*, s. 238.
- 18- M.Halidi-Ö.Ferruh, *a.g.e.*, s. 28, 151, 197.
- 19- E.M.Whery-S.M.Zwemer-C.G.Mylrea, *a.g.e.*, s. 53.
- 20- Lootfy Levonian, *Islam And Christianity*, London: 1940, s. 9.
- 21- Henry Harris Jessup, *a.g.e.* s. 35; M.Halidi-Ö.Ferruh,*a.g.e.*, s. 56.
- 22- Enver Baytan, *Hıristiyan Misyonerleri Nasıl Çalışıyor*, İstanbul: 1955, s. 49; Samiha Ayverdi, *Misyonerlik Karşısında Türkiye*, İst.: 1969, s. 36.
- 23- Yılmaz Polat, "Amerika'da Türk Korkusu", *Tercüman Gazetesi*, İstanbul: 25 Şubat 1990, s. 8.